

Co-funded by
the European Union

Nové injekčně zneužívané opioidy

PhDr. Jiří Frýbert

Ing. Mgr. Aleš Herzog

Trendy

- Jaké jsou trendy a vývoj v užívání nových psychoaktivních substancí mezi problémovými uživateli drog?
- Je možné zaznamenat výskyt dvou skupin nových psychoaktivních látek mezi problémovými uživateli drog, a to:
 - Nových syntetických drog, především katinonů
 - Opioidových léků tlumících bolest

Co-funded by
the European Union

Prezentace

- Prezentace vychází ze zkušeností a loňské prezentace Ulice - Agentury sociální práce a je doplněna informacemi z výzkumu provedeného metodou Rapid Assessment and Response (RAR) v rámci New Psychoactive Substances among People Using Drugs Heavily - Towards Effective and Comprehensive Health Responses in Europe (Efektivní reakce na nové psychoaktivní látky mezi problémovými uživateli drog v Evropě)

Vývoj na drogové scéně

- Zneužívání opioidových léků tlumících bolest se objevuje mezi některými injekčními uživateli v určitých oblastech (západní Čechy, jižní Čechy, severní Morava) zhruba po roce 2010. Rozšíření souvisí s poklesem kvality heroinu či jeho nedostatkem, a malou dostupností substituční léčby metadonem a buprenorfinem v těchto lokalitách.
- Nejvíce došlo k rozšíření fentanylových náplastí a morfinového léku Vendal retard.

Důvody

- Důvodem užívání je:
 - stálost kvality těchto látek
 - cena
 - efekt „nájezdu“

Proměna drogové scény

- V roce 2002 se odhadovalo, že je v ČR 12.000–18.000 problémových uživatelů heroinu.
- V roce 2013 odhadnuto 3.500 problémových uživatelů heroinu. K tomu je třeba dodat odhad 7.200 problémových uživatelů buprenorfinu (především Subutexu®). Uživatelů opioidů bylo tedy v roce 2013 celkem odhadnuto 10.700. V ČR došlo k tzv. balónovému efektu.

Situace v Plzni

- konec roku 2010 stížnosti na heroin
- přechod na pervitin či náhrada jinými opioidy
- od konce roku 2010 přechod na Vendal retard
- od poloviny roku 2012 užívání fentanylových náplastí
- v roce 2014 mělo Vendal jako základní drogu 62 klientů a fentanyl 13 klientů (příležitostně užívalo fentanyl dalších 30 - 40 klientů)

Situace v Praze

- v roce 2001 - období kvalitního bílého heroinu s množstvím předávkování
- následně válka v Afgánistánu a uzavření drogových cest
- dlouhodobě nízká kvalita heroinu
- přechod drogové scény na buprenorfin
- doba beznájezdová

Balónový efekt

- Balónový efekt má pozitivní i negativní externality, např.
- crime reduction (dopady v oblasti kriminality spojené s užíváním drog)
- snížení předávkování

Crime Reduction

- Došlo k výraznému snížení nákladů na zneužívání opioidů. Např. v Praze typickou průměrnou denní zneužívanou dávkou jsou 2 mg buprenorfinu. Takové množství si závislý může obstarat za 25–100 Kč denně, dle toho, zda je v legální substituci, nebo látku kupuje na černém trhu. Pokud budeme pracovat s průměrem (tedy 50 Kč), tak dnešních 7.200 uživatelů buprenorfinu potřebuje na tuto látku 360.000 Kč denně. Uživatelé heroinu potřebují typicky 1000–2000 Kč, tedy jde o částku mezi 7.200.000 Kč a 14.400.000 Kč denně. I případná zaopatřovací kriminalita má jinou podobu, pokud závislý potřebuje 50 Kč nebo 1000 Kč.

Pokles předávkování

- V roce 2001 zemřelo na předávkování opioidy 56 osob, v roce 2011 pouze 6 . Došlo tedy jak k poklesu úmrtí injekčních uživatelů, tak samozřejmě poklesu výjezdů rychlé záchranné služby a nároků na zdravotnická zařízení z důvodu předávkování.
- Abstinenční příznaky při užívání buprenorfinu přicházejí výrazně později, než je tomu u heroinu. Došlo tím k omezení jednání závislých osob v afektu, který byl často spojen s abstinenčním syndromem při závislosti na heroinu.

Vendal retard

- ve formě tablet v různých velikostech a barvách, v platíčku je 10 tablet
- klienti užívají nejčastěji 200 mg – tableta obsahuje 200 mg morphini hydrochloridum trihydricum (trihydrát chloridu morfinia) – účinnou látkou je morfin
- morfin je alkaloid obsažený v opiu, působí na CNS, způsobuje útlum (bolesti, dýchání, psychický, pohyb střev)

Vendal retard

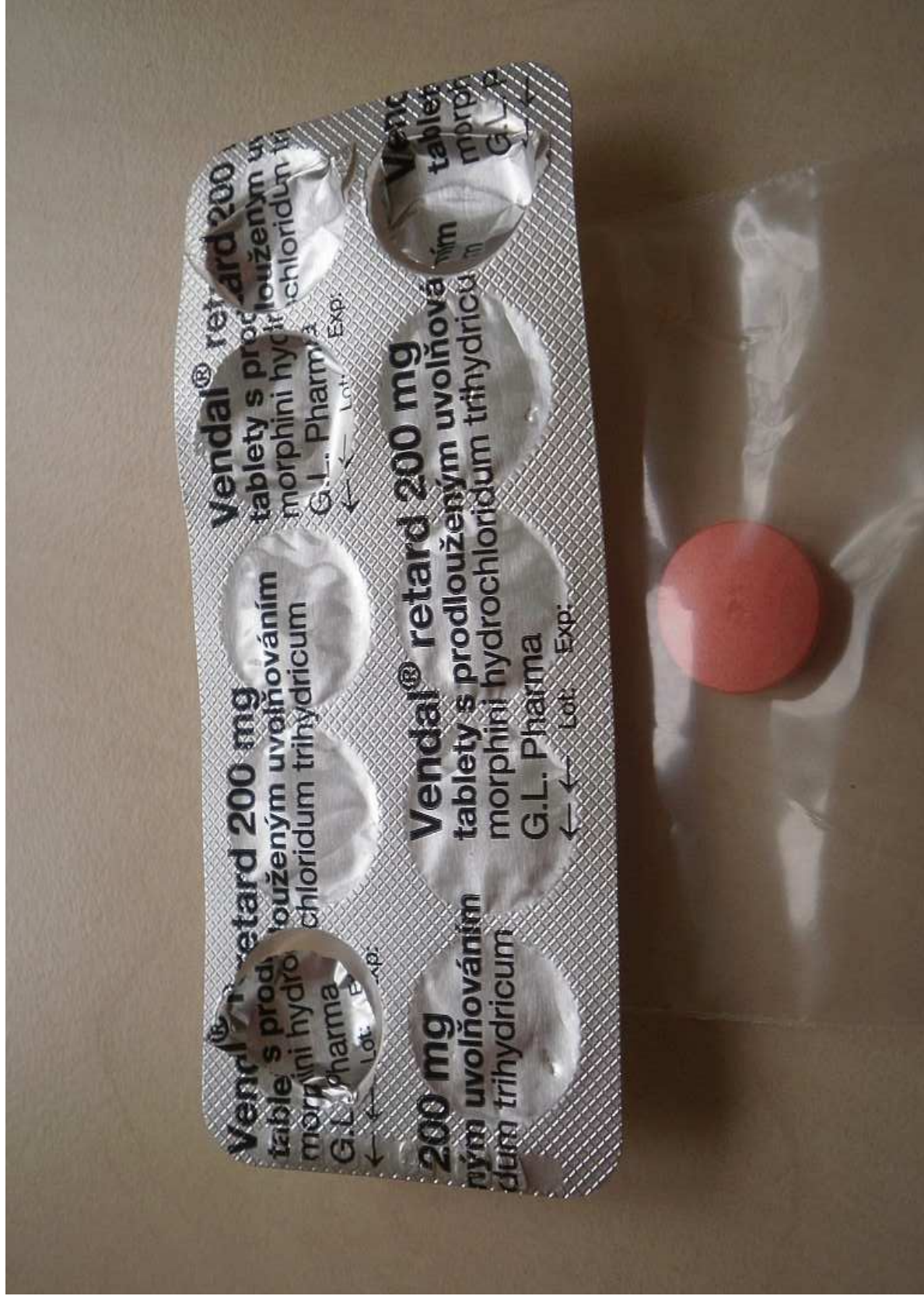
- Vendal patří mezi analgetika (ulevit od bolesti)
- hlavní účinek analgetik je útlum CNS, což vede k celkovému útlumu
- předepisuje se při těžkých bolestech (nádorová onemocnění, pooperační stavy)
- užívání opioidních analgetik vede k fyzické závislosti, při vysazení abstinenční příznaky
- neužívat v těhotenství (morfin prochází placentou) a při kojení
- další analgetika ve formě tablet užívaná klienty: Korylan, Mabron, Tramal, Subutex

New Psychoactive
Substances in Europe

Co-funded by
the European Union

Trh s Vendalem

- prodej tablet na černém trhu
- prodávají nemocní lidé, klienti najdou lékaře, který je ochoten to napsat (recept s modrým pruhem)
- soud v Plzni v květnu 2013
- tableta 200mg za 500 Kč (záměna s Ibalginem)

Nebezpečí

- lék by se měl spolknout a účinná látka se uvolňuje postupně
- klienti ho připraví pro injekční aplikaci, naruší prodloužený účinek a dochází k rychlejšímu působení morfia
- ohmatané tablety plné bakterií (endokarditida)
- důležité filtrování
- tableta obsahuje 12 pomocných látek (pojiva, plniva, barvivo, lak) – nevhodné pro cévy

Předávkování

- nekombinovat s dalšími utlumujícími léky, které zesilují tlumivý efekt morfinu (léky proti úzkosti, bolesti, na spaní, na uklidnění) + alkohol
- Vendal například s Neurolem, Diazepamem či Rivotrilem může vést v důsledku utlumeného dýchání až k úmrtí
- nekombinovat s opioidními agonisty (účinek se sčítá) ani antagonisty

Zkušenosti klientů

- účinky okamžitě po aplikaci
- nájezd: jehličky po celém těle (případně jako mravenčení), tlak do hlavy a velké teplo
- dál se ale podle klientů s tělem nic neděje, nepřichází euforické stavy, jen odezní abstinenční syndrom („*Nejsi sjetej, nejsi omámenej, nemotáš se, jen to vezme bolest.*“)
- klienti se shodovali, že Vendal vydrží účinkovat 2x déle než heroin, většinou uváděli čas působení 5 - 7 hodin, na druhou stranu dodávali, že Subutex vydrží mnohem déle než Vendal

Zkušenosti klientů

- kvitovali, že vědí, co si dávají, znají kvalitu i sílu
- oproti heroinu do toho investují každý den mnohem méně peněz (*„Když jsem bral herák, potřeboval jsme si dávat tak 5-6x denně za 2-3000, dával jsem si po 3-4 hodinách. U Vendalu mi stačila celá tableta na den, dával jsem si 2x denně po půlce a vyšlo mě to na 500.“*)
- na Vendalu jsou horší a delší abstinence než na heroinu

Příprava Vendalu

- Vendal se musí vařit s vodou, aby změkkl, a následně se musí rozmačkat či vymačkat (oproti tomu Subutex se dá normálně rozdrtit a vařit se nemusí)
- někdo z Vendalu před rozděláním seškrabuje barvu, někdo prášek omývá vodou, jeden klient ho nejdříve otírá konzelínou
- po dokončení přípravy k aplikaci, zůstane na steri cupu oranžovo růžová hmota („*Když si z té hmoty druhý den uděláš výplach, tak to taky ještě vezme krize.*“)
- podle klientů při nadměrné dávce přichází silné bolesti hlavy, migrény a otoky v obličeji

Otázka?

- Uživatelé drog často mluví o tom, že upravují vendalové tablety na tzv. herák z Vendalu?
- Jsou schopni uživatelé drog získat a acetylizovat morfin z vendalových tablet na heroin?

Fentanyl

- fentanyl je syntetický opioid, který se od 60. let 20. století používá jako analgetikum
- chronická bolest či u onkologičtí pacienti
- váže se na mí receptory v CNS (zmírnění bolesti, euforie, utlumení dechového centra) – mí receptory jsou také nejdůležitější pro vznik závislostí
- čistý agonista (naváže se velmi silně a velmi rychle dojde k žádoucím účinkům) – snadné předávkování
- je až 100x účinnější než morfin
- výhradně na lékařský předpis, vzniká závislost, při vysazení abstinenční příznaky

Fentanyl - kontraindikace

- plicní onemocnění (vzhledem k tomu, že zpomaluje dýchání)
- jaterní a ledvinová onemocnění (může se prodloužit jeho vylučování)
- střevní obtíže (způsobuje zácpu)
- srdeční onemocnění (může způsobit nízký tlak a zpomalit srdeční frekvenci)
- některé léky mohou ovlivnit odbourávání fentanylu (například léky k léčbě AIDS, některá antibiotika, některé léky na epilepsii a depresi)
- neužívat v době těhotenství a během kojení
- další tlumivé léky či alkohol může vést k předávkování

Fentanylové náplasti

- SUKL registruje velké množství léčebných přípravků, kde je účinnou látkou fentanyl (tablety film, injekční roztok, nosní sprej, náplasti)
- SUKL registruje 10 různých obchodních značek fentanylových náplastí
- náplast se nalepí na kůži, po dobu tří dnů se do těla plynule uvolňuje pravidelná dávka fentanylu
- velikosti 12, 25, 50, 75, 100 - tato hodnota označuje množství fentanylu v mikrogramech, jež se za 1 hodinu uvolní do organismu
- náplasti různých výrobců ale obsahují různé množství fentanylu
- například Fentalis 75 obsahuje více fentanylu než Durogesic 100

Co-funded by
the European Union

New Psychoactive
Substances in Europe

New Psychoactive
Substances in Europe

Co-funded by
the European Union

SPOLEK
ULICE

New Psychoactive
Substances in Europe

Co-funded by
the European Union

SPOLEK
ULICE

Zdroje a cena

- nepoužité náplasti z černého trhu (nemocní rozprodávají, zbyly doma po nemocném, lékař je ochoten předepsat, vykradená sanitka, únik z lékařských zařízení)
- z použitých náplastí (odpad z nemocnic, odpad vytipovaných pacientů, použítá po dealerovi)- i po použití zůstává v náplasti významné množství
- za stovkovou náplast 300-600 Kč (dle známosti) na menším městě jde cena až na dvojnásobek; popřípadě dealer odstříhne jen proužek dle aktuálního obnosu klienta

Nebezpečí

- síla fentanylu (na kterou nejsou klienti zvyklí)
- nevyzpytatelnost dávkování z náplastí
- v Plzeňském kraji v roce 2013 mediálně známé dvě tragické události
- v roce 2013 se k nám donesly případy o 10 předávkováních
- sami klienti si riziko uvědomují a vyjadřují velké obavy („*Už mi to nabízeli, ale já se toho bojím, to radši budu krizovat.*“)

Dávkování

- Způsoby užití: lepení na patro, jazyk, pod jazyk (ne na kůži), žvýkání, injekční aplikace
- nemožnost odhadnout množství a dávku (pokus-omyl)
- velmi individuální s mnoha proměnnými
- orientačně stovková náplast pro 4 lidi na den
- *„Stovkovou náplast si rozdělím na 2 půlky a z téj jedný jsem hodně sjetá. Když si to rozdělím na čtvrtky, tak čtvrtka mi vydrží 24 hodin (že mi není blbě), maximálně si z toho ještě večer udělám výplach. Ta čtvrtka stovkový odpovídá asi 0,5 gramu pouličního heroínu.“*

Rozdělávání

- nelepící strany k sobě a vyvařit na velkou lžici či do plechovky
- někdo to nastříhá na malé kousky
- bubliny a vzduch to nenechají přilepit
- vařit v průměru 2 minuty (déle než heroin)
- dle klientů nutné vařit s citronkou, aby se uvolnila účinná látka
- hadrové náplasti se vyvařují špatně a dlouho (v naběračce)
- další příměsi, které si aplikují spolu s fentanylem

Nájezd

- většina klientů uvádí, že nájezd je a je podobný heroinovému (pocit tepla, tlak do žaludku, pocit na zvracení, uvolnění těla, zklidnění)
- *„Když jsem neodhadl množství, tak to byla taková síla, že jsem se motal jako nalitej.“*

Působení

- účinek nastupuje rychle, nevydrží příliš dlouho
- nemám bolesti, jsem dobře zkouřenej, celkově zpomalení a utlumení
- po fentanylu silné abstráky
- *„U fentanylu jsi sjetej tak, že kdyby kolem tebe šlo 100 slonů, tak tě to neprobudí.“*
- *„Masakr, přirovnal bych to k jízdě ve ferrari, když heroin je škodovka.“*
- u i.v. infuze fentanylu je biologický poločas 7 hodin

Pozitivní účinky opioidních léků dle uživatelé drog

- efekt „nájezdu“ a relativní stabilita účinků látky
- intenzita účinku (u opioidních léků)
- více peněz zbude na jiné věci, uvolnění i energie na jiné věci než na shánění drog a v důsledku stabilizace života a zlepšení sociálních vztahů (při užívání opioidních léků)
- snadnější dostupnost dávky kvůli nižší ceně
- u opioidních léků menší počet aplikací a tedy zlepšení stavu žil

Negativní účinky opioidních léků dle uživatelů drog

- riziko předávkování u opioidních léků
- zácpa
- ztráta sexuálního zájmu a mužnosti u mužů
- silný abstinenční syndrom
- zimnice, horečku

Shrnutí

- Významné je riziko předávkování a komplikace spojené s injekční aplikací tablet (endokarditida, embolie).
- Předávkování hrozí u nezkušených i u zkušených uživatelů. Další zdravotní důsledky užívání jsou zácpa a silný fyzický abstinenční syndrom.
- Rizikové při užívání těchto látek společné rozdělávání (látky jsou silné, což vede uživatele k ochotě se rozdělit) a užívání výplachů (ty jsou skladovány i poměrně dlouhou dobu).

Vhodné intervence?

**PŘEMÝŠLEJ,
KOLIK USTŘIHNEŠ!**

Fentanylové náplasti obsahují velmi silný opioid.
Lze se snadno předávkovat!

Co-funded by
the European Union

Děkujeme za pozornost.

www.ulice-plzen.com

jirka@ulice-plzen.com

www.sananim.cz

herzog@sananim.cz